

**EXIMI-//VM PLANEQVE DIVI-//NVM OPVS
INCOMPARABILIS// Theologi Dionysij, professione
Car//thusiani, in quo opere contine[n]tur// quinque
humanae uitae specu//la**

Dionysius <der Kartäuser>

Coloniae, 1540

Quod praelatus quatuor circa se considerare debet. Cap. V.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55481](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55481)

SPECVLVM

Quicumq; desiderat primatum in terra, inueniet con-
 tusionem in caelo, nec inter seruos Christi computa-
 bitur, qui de primatu tractauerit. Idcirco teste Gre-
 gorio, qui dignitatis culmen affectat, suae animae di-
 spendium quaerit. Non sunt itaq; adpetendae praelatio-
 nes uel ambiendae dignitates, quoniae secundu Chryso-
 mum nihil deo ita amicum est, ut cum ultimis se natu-
 rare, hoc enim philosophiae uniuerse principium est.
 Argue tibi sic anima Christiana, dum impellit te spi-
 ritus superbiae super honoribus transituris. Si glorifi-
 canda sum, si magnificanda a domino in aeternitate,
 qui semper & ubiq; gloriam meam dicet, quid mihi
 de punctuali & umbratili gloria super terram? Si ue-
 ro iusto (quod auertat dei pietas) iudicio damnandus
 sum, torus honor impensus ab hominibus plus ad tor-
 mentum mihi cederet quam ad solatium, plus inde bla-
 sphemabit anima mea dominum, plus exiliet furens
 spiritus in deum quia non fuit salutare suum, plus ex-
 ardescunt inuidi daemones animam cruciare, quo plus
 in bonum senserunt honorari. Hac Ioannes Gerson su-
 per magnificat.

Ioann. Ger-
 son.

*Quod praelatus quatuor circa se
 considerare debet.*

• CAP. V.

SCIENDVM praeterea, quod praelatus quili-
 bet circa statum suum quatuor diligenter confi-
 dere debet, uidelicet, quod non sit immissus per in-
 trusorem, quod non sit remissus per dissimulatione,
 quod non sit neglector culparum, quod non sit acce-
 ptor personarum. Primo consideret & considera-
 re de-

re debet praelatus, siue princeps, quod non sit immis-
 sus per intrusionem: sed possit uere dicere illud Sapi-
 entia: Domine tu me elegisti regem populo tuo, & in-
 ducem filiorum tuorum & filiarum tuarum. For-
 ma autem praelatorum eligendorum est ipse Christus
 in tribus, scilicet in sua conceptione, in sua natiuitate,
 in sua conuersatione. Fuit enim Christus conceptus spi-
 ritu sancti operatione, natus sine matris corruptione,
 conuersatus in mundo sine peccati operatione. Elegit
 eum populus in regem, ipse fugit & noluit rex fieri.
 Isto modo qui debet intrare ad statum praelatiae. Dico
 ergo, quod praelatus siue princeps debet considerare,
 quod non sit immisus per intrusionem, quia quemad-
 modum Christus fuit conceptus uirtute & cooperati-
 one spiritus sancti: sic debet praelatus concipi in menti-
 bus electorum per sancti spiritus inspirationem, non
 per dissolutorum conpirationem. Debet nasci de ma-
 tre uirgine, quae est congregatio subditorum siue
 mater ecclesia, cui debet praesse sine corruptione, ita
 quod nec sit corrupta prece uel precio uel mins po-
 tentum. Debet ergo sic electus admittere statum suum
 sine ambitione, ut uelit si possit, ex corde fugere & in-
 uitus obedire, ut deus sibi dicere possit illud Isaia: No-
 li timere serue meus Iacob, & rectissime, quem elegi.
 De hoc in Polycratico lib. octa. cap. uigesimo tertio
 scribitur: Vtque qui misere ascendit ad prelationem ro-
 tatur miserius, & miserrime deicietur. Non latus ha-
 bent exitus, quae malo sunt inchoata principio. Phae-
 ton in fabulis dum paternos currus affectat, incendit
 orbem, & tandem miseratione dei & ipse succensus corru-
 it princeps curru disiecto. Icarus quoque dum elatus iuue-
 nili leuitate fertur in caelum, marinis fluctibus mergi-
 tur, deiectus enim est dum alleuaretur. Sed timen-
 dum

Ioan. 6.

Isaia. 20.

Quid. 1. Me-
tamorph.

dum est, quod nonnulli eliguntur propter partiales
 affectiones, quidam propter mundiales possessiones,
 & quidam propter curiales interpositiones. Considerant enim nonnulli electores non quis melior uita, clarior scientia, celebrior fama, sed considerant quis uelit esse in beneficijs & subuentionibus eis utilior, quis uelit uitam suam mitius emendare, quis uelit crimina magis dissimulare. Considerant etiam aliqui electores quis in rebus locupletior, in beneficijs pinguior, in expensis profusior, in conuiujs lauior, & in ociofa familia multiplicior. Alij uero sunt qui considerant quis est regi & regalibus gratior & acceptior, quis parentum generositate nobilior, quis mundanae uanitati habilior, & usitator inuenitur. Isti non eligunt per spiritum sanctum, sed per spiritum suum nequam. Contra quos potest adduci illud: Eligite meliorem & eum qui uobis melius placuerit de filijs domini uestri, & ponite eum super folium patris sui. Et nota, quod praemit meliorem, & eum qui uobis melius placuerit, in signum quod bonitas gratiarum non acceptio personarum debet esse causa quare nobis placeat. Fertur quendam regi dixisse Lodouico quaerenti cur non fiebant miracula per episcopos & praelatos moderni temporis, sicut olim fiebant in primitiua ecclesia. Causam huius assignauit dicens: Tempore primitiuo electiones episcoporum & praelatorum fiebant per spiritum sanctum, cuius est facere miracula, non fiunt per reges & principes qui miracula facere non possunt. Secundo consideret praelatus uel princeps, quod non sit remissus per dissimulationem, quia est electus in regem. Rex enim a regedo dicitur, & est nomen tam oneris quam honoris. Tenetur enim alijs exemplum probitatis moralis ostendere, ut dicat illud quod scribitur de Gedeone Iudicum lib. quod me uideritis face-

4. reg. 10.

Iud. 5.

facere, facite. Plus enim mouent egregia facta prin-
 cipis seu praesidentis, quam iusta imperia. De Julio Caesare
 dicitur quod nunquam dixit militibus suis ite sed uenite. *Stragemarō*
 Vnde. 1. regū. 12. Constitui uobis regē, & rex gradiet *lib. 4. ca. 5.*
 ante uos. Narrat Sextus Iulius, de quodā duce, qui uo-
 cabatur Pestisoris. Hic cum interrogatus esset a militi-
 bus quid imperaret, dixit ut se imitaretur & nihil ali-
 ud, et accepto signo primus hostes inuasit. Mō tales de *Ephe. 3.*
 bent esse boni praelati, ut possint dicere cum Apo-
 stolo: Imitatores mei estote fratres, & obseruate eos qui *Lib. 7.*
 ita ambulant, sicut habetis formam nostram. Trogus
 Pompeius narrat, quod Argus rex Macedonū moriens reliquit
 filiū paruū. Contigit Macedones interim contra Al-
 lyrios bellare & uinci, qui statim se recolligentes regē
 suum puerum in cunis iacentem ante aciem posuerunt,
 & sic illos uicerunt, ostendentes Macedonibus regē de-
 fuisse, non uirtutem. Moraliter praesentia praelati iu-
 uat subditos. Tertio consideret praelatus, ne sit ne-
 glector culparum inquirendo, discutendo, puniendo,
 quia est electus in iudicem, tu autem elegisti me in iu-
 dicem. Dicit philosophus quinto Ethicorum: quod
 unusquisque est bonus iudex eorum quae cognoscit,
 & ideo ad bonum iudiciū dandum requiritur inqui-
 sitio & cognitio, ne homo procedat ex incertis suspi-
 cionibus ex una parte: & ex altera parte debet hō in-
 quirere, ne mala serpent, & augeantur per defectum cor-
 rectionis. Cum uero crimina sint cognita, continuo
 si possibile est, sint correcta per iudicem, qui debet es-
 se sicut iustum animatum: sicut dicitur quinto Ethico-
 rum: ut mēs sua tota sit a iustitia occupata, & ideo po-
 pulus accedit ad iudicem sicut ad iustitiam animatam
 ut omnibus reddat quod iustum est. Vnde scribitur
Ecclesiastici septimo: Noli querere fieri iudex, nisi ua-
 leas

SPECVLVM

Negligentiā leas uirtute irrumpere iniquitates. Venerabilis Hugo de sancto Victore in libro suo de duodecim abusibus claustrum dicit, quod tres sunt species uel modi negligentium praelatorum. Quidam sunt qui male uiuunt & subditos male uiuere uolunt: & quidam sunt qui bene uiuunt, & subditos male uiuere permittunt. Exemplo præcedunt, sed nõ increpando delinquant. Licet bene uiuant, necesse tñ est ut de grege sibi commissio, domino gregis rationem reddant. Illi uero qui male uiuunt & subditos bene uiuere cogunt, erranter reuocant, sed rectos & fortes occidunt, reuocant uerbis, occidunt exemplis. De tertia specie non oportet facere mentionem. Hæc Hugo Quarto informantur praelati & principes, nec non & iudices, ne aliquis eorum sit acceptor personarum, cum dicit, Filiorum tuorum & filiarum tuarum, id est, electus sum in regem & iudicem tam maiorum quam minorum, tam simplicium quam perfectorum. Filiorum inquam, tuorum, id est, electus sum ut iudicem populum tuum, nõ sicut seruos uel rusticos, sed sicut filios meos, ut sim eis loco tui pater, non tyrannus. Debemus enim quicumque sumus in superiori gradu constituti, primo iudicare nosmet ipsos, & postea alios, considerantes nos esse homines, & non deos aut angelos. Vnde ait Apostolus ad Corinth. Si nosmet ipsos diiudicemus, non utique diiudicemus. Qualis autem debet esse qui debet alios iudicare, bene & lucide declarat Ambrosius super psalmum, Beati immaculati. Et habetur in canone tertio, quæstione septima, capitulo iudicet. Iudicet inquit ille de alterius errore, qui non habet quod in se debeat, qui a ipso condemnet. Iudicet ille qui non agit eadem, que in alio putauerit puniendam, ne cum alium iudicat, in se se suram agat, rat sententiam. Iudicet ille, qui ad pronuntiandum nullo odio

2. Cor. 11.

lo odio, nulla offensione, nulla leuitate, ducatur. Et post pauca. Bonus iudex nihil ex arbitrio suo facit, nec ex domesticæ uoluntatis proprietate, sed iuxta leges & iura pronunciat: scitis (id est statutis) iuris obtinet. Non indulget propriæ uoluntati, nihil paratū uel præmeditatum dominus profert, sed sicut audit ita iudicat, & sicut se habet natura, discernit. Hæc Ambrosius.

De bono exemplo prælatorum, & quãtum culpa prælatorum noceat subditis.

CAP. VI.

QUIOVNQVE in sublimitate prælationis constitutus, stude modis omnibus ædificare subditos tibi in uultu, adpectu, gestu, habitu, & incessu. Viuere & non dare operam, ut recte uiuatur, est uitam perdere. Aedifices subditos, non solum uerbo, sed opere & exemplo, quia regnum dei non est in sermone, sed in uirtute. Meritorium ualde est, si sic pressis, ut prosis. Prius ergo custodi teipsum, ut securus procures salutē aliorum. Terribilis sententia beati Cypria. mar tyris horren da prælatis sententia.

Sciatur quod sicut in sede primus inter subditos constitutus est: sic & in pœnis si iustitiam non fecerit, primatū habiturus est. Omnes namq; quoscunq; peccatores in præsentis sub se habuit, supra se plagabili modo in illa pœna futura habebit. Et ideo studeat princeps seu prælatus quisq; illos excellere, quos habet regere, nō tantum potentia & sapientia, sed etiam in bonitate: sicut legitur de Saul, quod non erat uir de filiis Israel.

1. Reg. 9.

D

Israel